

insanı geçindiren bir işyeri halini almıştır. III) Fabrika özellikle şu son otuz yıl içinde Devletçi ve hususi mensucat işyerlerine yarım, ya da tam kalifiye işçi yetiştirmiş. Böylece bir terbiye kurumu ödevini görmüştür. IV) 1914 savaşı başladığı sırada bir tek kadın yokken bugün 400 e yakın kadın işçisi vardır. Bu da Defterdarın kadının sosyal hayata iş hayatına girme hususunda oynadığı rolün önemini gösterir. Yalnız Anket sorularından elde edilen sonuçların hepsi kitapta yer almamış görünüyor. Hiç değilse bunların neden ihmal edildiklerini bildirmek faydalı olurdu.

*

Fındıkoğlunun, geçen yıl yayınladığı kitaplardan biri de İktisat Fakültesi "İçtimaiyat Enstitüsü" nün kuruluşunun XX inci yılı (1934-1954) münasebetiyle hazırladığı rapordan ibarettir. Bu raporda Enstitünün tarihçesi, İktisat ve Hukuk Fakültesindeki, Üniversite dışı (1944 de Sümerbank personel Şefleri, 1946 da da İş müfettişleri için açılan kurslar) öğretim çalışmaları, Enstitünün yayımları, bilim araştırmaları, ele alınmıştır. Kitabın sonuna da Enstitünün Tüzüğü ve tarihçesini ilgilendiren raporlar, belgeler eklenmiştir.

N. S. KÖSEMİHAL

ALİ NÜZHET GÖKSEL'in iki kitabı: "Ziya Gökalpın Neşredilmemiş yedi eseri ve Aile Mektupları", İstanbul, Işıl Matbaası, 1956, 79 sahife — "Ziya Gökalp hakkında makale ve on fıkra", İstanbul, Yenilik Basımevi, 1955, 16 sahife.

Otuz yıldanberi Gökalp'ın hayatı ve basılmamış eserleri üzerinde duran ve bizlere "Ziya Gökalp, hayatı, ve Malta Mektupları", "Ziya Gökalp ve çınar altı", "Ziya Gökalpın hayatı ve eserleri", "Ziya Gökalp Antolojisi" gibi eserler kazandıran Ali Nüzhet Göksel son yayımlarıyla bu güzel seriye iki eser daha katmış oluyor.

Ali Nüzhet Göksel: "Ziya Gökalpın neşredilmemiş yedi eseri ve aile mektupları" adlı kitabının başında, pek haklı olarak, Gökalpın ölümünün 32 inci yılında neden hâlâ yeni harflere çevrilmiş bir külliyyatının basılmadığını yana yakıla anlatmaktadır. Türk Tarih Kurumu bu işi tâ 1942 yılında üzerine aldığı halde bugüne dek ancak "şiirler ve masallar" bölümünü yayımlayabilmiştir (1952). Halbuki Ali Nüzhet Göksel daha o zaman -istek üzerine- Gökalp'ın külliyyatını, yeni harflere çevrilmiş ve tape edilmiş olarak "Türk Tarih Kurumu" na teslim etmiştir. Kurumun insafa gelerek bu işi bir ayak önce tamamlamasını dileyelim.

Bu kitapta, Gökalp'ın başlayıp da tamamlayamadığı yedi eseriyle Maltadan eşine ve kızlarına gönderdiği mektuplar vardır.

Gökalp'in 1919-21 yılları arasında Maltada sürgünken yazdığı bu mektuplar ne kadar cana yakın, ne kadar temiz. Bu mektuplar Gökalp'in bilinmeyen bir tarafını açığa vurmakta. Meğer aile ocağına, eşine çocuklarına ne taşkın bir sevgiyle bağlıymış..

Diğer yazılara gelince: ilki "Aşiretler Nizamnamesi lâyihası müsveddesi" adını taşımaktadır. Bu yazının aslı Diyarbakırda kurulan "Ziya Gökalp müzesi" ndedir.

"Felsefe Dersleri" adını taşıyan ikinci yazı Diyarbakır Öğretmen okulunda okutuğu derslerinin ilkidir. Gökalp bu kitabını tamamlayamamıştır. Üçüncüsü, aile hukukuyla ilgili bir diyalogdur. Bu diyalogun ilk sahifesi ve yedincisi kaybolmuş.

Dördüncüsü "Diyarbakır Aşiretleri" adını taşıyor. Gökalp bu dikkate değer incelemesinde "Aşiret" in bize çok şahsi görünen bir tanımını yapmakta, Fransızcada bu anlamda bir terimin bulunmadığına işaret etmekte, sonra da Cahiliyet devrindeki arap aşiretleriyle Roma ve Yunan toplumlarını karşılaştırarak ikisi arasındaki paralelliği şu şekilde belirtmektedir:

Fahiz = Gens
Batın = Phratrie
İmare = Tribu
Kabile = Confédération
Şa'b = peuplade
Kavim = People, Ethne

Beşinci yazı Güzel türkçenin "sarf" ına, altıncısı 1923 yılında Liseler için hazırladığı "Muhtasar İctimaiyat" kitabının ilk dersine, yedincisi de 1924 yılında kaleme aldığı "Türk Kamus" ından bir kaç sahifeye aittir. Gökalp'in vakitsiz ölümü yüzünden bu kitaplar hep böyle başlangıç halinde kalmıştır.

Ali Nüzhet Göksel'in "Ziya Gökalp hakkında Makale ve On Fıkra" adlı kitabı da Türkiye Muallimler Birliği tarafından yayımlanmıştır.

Bu bir formalık kitapta Göksel, Gökalp'in otuzuncu ölüm yılı münasebetiyle hazırladığı makale ile Gökalp'a ait on fıkrayı tatlı bir dille anlatmaktadır. Gökalp'in Vicdanını, ahlak değerlerini birazcık olsun fısıldayan bu fıkraları her Türk mutlaka okumalıdır.

N. Ş. KÖSEMİHAL

**HÂMİDE TOPÇUOĞLU: "Hukuk Sosyolojisi", Ankara, Akın Matbaacılık Ltd. Or., 1955
221 sahife**

Beş altı yıl önce Gurvitch'in "Eléments de Sociologie Juridique" kitabının girişiy-le birinci bölümünü dilimize çeviren ve parça parça yayımlayan Ankara Hukuk Fa-